

Strategi för psykisk hälsa i Norrbottens län 2018–2021

Region Norrbotten har tillsammans med Norrbottens Kommuner beslutat att i samverkan upprätta en länsgemensam strategi för psykisk hälsa. En arbetsgrupp med representanter från brukarorganisationer, tjänstepersoner från länets kommuner och Region Norrbotten har arbetat med strategins innehåll. De brukarorganisationer som deltagit i arbetet är; NSPH Norrbotten; Autism-och Aspergerföreningen Norrbotten, OCD-föreningen Norrbotten och Svenska OCD-förbundet samt Brukarrådet LEVA.

Bakgrund

Strategin tar sin utgångspunkt i den nationella strategin för psykisk hälsa och ska visa riktningen för det långsiktiga förbättringsarbetet.

Lagrum och styrande förutsättningar

Nedan listas lagrum och styrande förutsättningar som klargör ansvarsförhållanden, beskriver strukturer och rutiner för samverkan.

Hälso- och sjukvårdslagen, Socialtjänstlagen, Lagen om stöd och service, Skollagen samt Lagen om psykiatrisk tvångsvård.

- Regeringens strategi inom området psykisk hälsa 2016–2020, fem fokusområden fem år framåt.
- Att ge ordet och lämna plats - Vägledning om brukarmedverkan och inflytande inom socialtjänst, psykiatri och missbruks- och beroende-vård, (SoS 2013)
- Överenskommelse för samverkan kring barn och unga med behov av insatser från fler än en aktör, "Norrbuss"
- Norrbottens folkhälsostrategi 2018–2026, för en bättre och mer jämlik och jämställd folkhälsa
- Strategi och handlingsplaner för patient- och brukarmedverkan i Norrbottens län
- Överenskommelse om samarbete inom området psykisk ohälsa mellan kommuner och landsting i Norrbottens län
- Överenskommelse om samarbete inom missbruks- och beroendevård mellan landstinget och kommunerna i Norrbottens län

Strategin utgår även från nationella riktlinjer som vård och stöd vid missbruk och beroende, schizofreni och schizofreniliknande tillstånd samt depression och ångestsyndrom.

Syfte

Strategin ska vara ett stöd för det långsiktiga arbetet med ledning, styrning och utveckling av vård, stöd och omsorg för en god psykisk hälsa för länets medborgare. För att kunna ta ett samlat ansvar ska parterna med utgångspunkt från gällande lagstiftning och ansvarsfördelning stärka sammanhållna, kunskapsbaserade och individanpassade insatser.

Nuläge och omvärldsanalys

Psykisk hälsa är ett komplext område som berör hela samhället. Insatser behöver ofta vara samordnade vilket ställer stora krav på samverkansstrukturer mellan berörda aktörer. I WHO:s handlingsplan räknar man med att år 2030 står psykisk ohälsa för den största sjukdomsördan i världen. För att förbättra den psykiska hälsan för Norrbottens invånare är det förebyggande och långsiktiga arbetet viktigt.

I Norrbotten är parterna överens om att nära samarbete och ett gemensamt ansvar är en förutsättning för att framgångsrikt främja psykisk hälsa för befolkningen. Utmaningar består i att utveckla det självmordsförebyggande arbetet för att nå en nollvision. Hos äldre personer är förekomsten av psykisk ohälsa högre jämfört med andra vuxna, vilket ställer stora krav på aktörerna att uppmärksamma äldres psykiska mående för att kunna ge adekvat vård och omsorg. Personer med samsjuklighet har en betydande överdödlighet där samordning och samverkande insatser bör prioriteras. En av utmaningarna i länet är att öka tillgängligheten till ungdomsmottagningarna. Graden av allvarliga händelser barn och unga vuxna (LPT, självmord, självskaumbeteende) är avsevärt högre i länet jämfört med riket. Pojkar utmärker sig vad gäller suicid men både pojkar och flickor avseende LPT och självskaumbeteende. För att i rätt tid kunna ge rätt insatser på rätt vårdnivå, behöver länets aktörer utveckla första linjen. Med första linjen menas här de funktioner eller verksamheter som först uppmärksammar psykisk ohälsa och gäller såväl hälso- och sjukvård som kommunernas berörda verksamheter.

Målbild

Målet är en god psykisk hälsa bland befolkningen i Norrbotten. Den som drabbas av psykisk ohälsa ska få tillgång till god vård och omsorg utifrån behov.

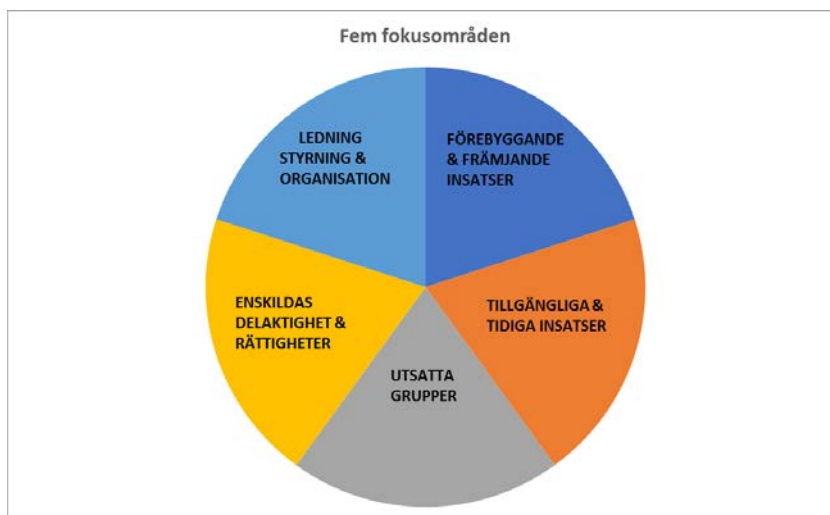
Strategisk inriktning

En viktig del i det långsiktiga arbetet för att förbättra den psykiska hälsan för Norrbottens befolkning är att sätta fokus på förebyggande och tidiga insatser, framförallt när det gäller barn och unga. Det strategiska arbetet innefattar:

- Utveckling av första linjen
- Samverkan och förbättrade flöden mellan aktörer och vårdnivåer
- Öka delaktighet och tillgänglighet genom användning av digital teknik
- Tillvarata patienters och brukares erfarenheter och synpunkter

Prioriterade områden med insatser

Regeringen har lyft fram fem prioriterade fokusområden som ligger till grund för strategin.

Förebyggande och främjande insatser

I regeringens strategi för psykisk hälsa anges att hälften av all psykisk ohälsa debuterar före 15 års ålder och tre fjärdedelar före 20 års ålder. Insatser behöver göras på många olika arenor, samtidigt och samordnat för att stärka individens förutsättningar för god hälsa.

- Öka kunskapen om psykisk hälsa bland befolkningen och hos professionen för att minska stigma, skam och skuld.
- Rusta unga att hantera livets med- och motgångar samt stärka föräldrar i föräldrarollen. Stärka arbetet med föräldraskapsstöd och öka antalet integrerade verksamheter som t.ex. familjecentraler.
- Samverka med viktiga aktörer från föräldra- och barnhälsovård, ungdomsmottagningar, skola, socialtjänst, elevhälsa, psykiatri/barn och ungdomspsykiatri, primärvård samt folktandvård.
- Utveckla samverkan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen och samarbeta med brukarorganisationerna samt frivilligorganisationer.
- Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt ska understödja elevernas lärande och utveckling mot utbildningens mål.
- Säkerställa att barn uppnår målen i skolan och behörighet till gymnasiala studier.
- Arbeta med förebyggande insatser hos vuxna, där första linjen har en central roll för att tillgängliggöra stöd och vård tidigt i en ohälsoprocess. När vuxna vårdas för psykisk ohälsa/missbruk ska professionen uppmärksamma om det finns minderåriga barn i hemmet så att både barn och föräldrar kan få rätt stöd.
- Att fortsätta utveckla det självmordsförebyggande arbetet för att uppnå nollvision.
- Stärka friskfaktorerna på arbetsplatserna inom länets kommuner och Region Norrbotten.
- Öka tillgängligheten genom användning av digital teknik och sociala medier för information och kommunikation, särskilt viktigt när det gäller kontakten med ungdomar och unga vuxna.

Tillgängliga och tidiga insatser

Personer som drabbas av psykisk ohälsa ska få tillgång till rätt insatser i rätt tid och på rätt nivå i vård- och omsorgskedjan.

- Att arbeta återhämtningsinriktat för att aktivt stödja personer till möjligheten att leva utifrån sina förutsättningar och egna val.
- Primärvården är första linjen för psykisk ohälsa i alla åldrar även barn och unga vuxna.
- Öka kunskapen hos professionen om psykisk (o)hälsa och utsatta gruppers riskfaktorer.
- Att aktörerna i samverkan stödjer personer som drabbats av svår psykisk ohälsa.

Utsatta grupper

Det finns grupper som är särskilt utsatta och riskerar psykisk ohälsa i större utsträckning än befolkningen i övrigt.

- Öka kunskapen hos medarbetarna om kulturell mångfald.
- Kompetensutveckling för ökad förståelse om särskilt utsatta grupper som riskerar psykisk ohälsa, exempel samer och andra nationella minoriteter, personer i socialt utsatta grupper, äldre, HBTQ, samhällsplacerade barn, personer med samsjuklighet, asylsökande och nyanlända samt personer som blivit utsatta för- eller bevittnat våld.
- Arbeta för att utveckla fler multiprofessionella team för personer med samtidig sjuklighet eller komplexa behov. Exempel familjecentraler, Case Managerteam eller beroendeenheter.
- För att motverka för tidig död i behandlingsbara somatiska sjukdomar ska personer med psykiska funktionsnedsättningar och samtidig somatisk sjukdom uppmärksammas. Samordna resurser och insatser till personer med komplexa behov till följd av psykisk ohälsa och missbruk/beroende.

Delaktighet och rättigheter

Delaktighet i den vård, stöd och omsorg som ges är inte bara en viktig förutsättning för återhämtning utan också centralt för att stärka den enskildes rättigheter. En god vård och omsorg ska ske i samråd med patienten/brukaren med respekt för dennes självbestämmande och integritet. Att systematisera brukarmedverkan i arbetsprocesser för att tillvarata kunskap och erfarenheter är en förutsättning för en evidensbaserad praktik (figur 1, Socialstyrelsen).

- Vård och omsorg ska ske i samråd med patienten/brukaren och med respekt för dennes självbestämmande och integritet.
- Utveckla samarbetet med patient/brukarorganisationerna på alla nivåer individ, verksamhets och systemnivå.
- Fortsatt stärka arbetet med samordnade individuella planer (SIP).
- Ökad delaktighet, självbestämmande och tillgänglighet genom att utveckla digitala tjänster och digital teknik.
- Tillhandahålla tillgänglig information för insatser i stöd, vård och omsorg.

Ledning, styrning och organisation

Region Norrbotten och kommunerna i Norrbotten ansvarar som arbetsgivare för att medarbetarna har rätt kompetens. Vissa utbildningsinsatser är viktiga att samordna.

Personal- och kompetensförsörjning

- Öka kunskapen hos professionerna och planera för en långsiktig kompetensförsörjning
- Skapa hälsosamma arbetsplatser för att motverka sjukskrivningar bland egen personal

Samverkan

God samverkan mellan Region Norrbotten och länets kommuner utgör en viktig grund för utveckling av god psykisk hälsa bland befolkningen.

- Utveckla strukturer på system- och verksamhetsnivå för samverkan med brukarorganisationer.
- Hitta former för samverkan med brukare/patienter som inte är organiserade men bär på egen erfarenhet.
- Säkerställa goda flöden och mjuka vårdövergångar i samverkan när det gäller övergången från barn- och ungdomspsykiatri till vuxenpsykiatri samt mellan aktörerna för att säkra vårdövergångar när patienter/brukare skrivs ut från sjukhus.
- Stärka samverkan med andra myndigheter på länsövergripande nivå.

Implementering

Förankring av strategin och arbetet med psykisk hälsa förutsätter ett medvetet implementeringsarbete. För effektivt genomförande är det av stor vikt att chefer på alla nivåer arbetar med strategin och handlingsplanerna genom att kontinuerligt följa upp och efterfråga resultat.

I länets gemensamma analys- och handlingsplaner finns forskningshänvisningar, nationella jämförelser, nyckelindikatorer och aktiviteter angivna.

- Länsgemensam analys- och handlingsplan för psykisk hälsa i Norrbotten. Barn och Unga Vuxna samt ungdomsmottagningarna 2017–2018
- Länsgemensam analys och handlingsplan för psykisk hälsa i Norrbotten 2017–2018

Uppföljning

Länsstyrgruppen ansvarar för uppföljning. Nyckelindikatorer och aktiviteter som utgör grunden i uppföljning finns beskrivna i de länsgemensamma handlingsplanerna.